

**PUOLUSTUSVOIMIEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA 2020-2024**

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Toimintaympäristö ja valvonnan yleiset periaatteet	3
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset.....	3
2.2 Valvonnan henkilöstöresurssit	3
2.3 Valvontakohderekisterit ja asiakirjat.....	4
2.4 Valvonnassa käytettävät laitteet, välineet ja menetelmät	5
2.5 Tarkastuksen sisältö, tarkastuskertomus ja tarkastukseen käytettävä aika	5
2.6 Valvonnasta perittävät maksut	7
2.7 Varautuminen erityistilanteisiin.....	7
2.8 Tukeutumislaboratoriot.....	7
2.9 Osaamisen ylläpito ja kehittäminen.....	7
3. Viranomaisvalvonnan toimeenpano ympäristöterveyden osa-alueilla	8
3.1 Yleistä	8
3.2 Kohdekohtainen tarkastus- ja näytteenottosuunnitelma	8
3.3 Valvonnan riskiperusteisuus ja tasapuolisuus	9
4. Seuranta ja raportointi	9
4.1 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	9
5. Puolustusvoimien elintarvikevalvontasuunnitelma	9
5.1 Elintarvikevalvonnan valvontakohteet.....	9
5.2 Elintarvikevalvontakohteiden tyyppikohtainen riskiluokitus ja tarkastustiheys	10
6. Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen valvontatiheys ja valvonnan kohdentaminen.....	10
6.1 Elintarvikehuoneistokohtainen valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024	10
6.2 Kenttämuonituksen ja -vesihuollon turvallisuus.....	11
6.3 Elintarvikevalvonnan tilannekuvan kehittäminen.....	11
6.4 Varuskuntaravintoloiden valvonta.....	11
6.5 Allergeenien hallinta maasto- ja kenttämuonituksessa	12
6.6 Ruokamyrkytysepidemioiden raportointi.....	12
6.7 Elintarvikevalvonnan valvontaprojektit.....	12
7. Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma	12
7.1 Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet.....	13
7.2 Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset	13
8. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan valvontatiheys ja valvonnan kohdentaminen	14
8.1 Valvontakohdekohtainen valvontasuunnitelma ja tilannekuva.....	14

8.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja kohdekohtainen valvontatarpeen määrittely.....	14
8.2 Kenttävesihuollon valvonta.....	14
8.3 Terveysturvallisuuden valvontaprojektit vuonna 2020.....	15
9. Ympäristöterveyden valvontasuunnitelman voimassaolo ja päivittäminen	15
10. Liitteet.....	15

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilön ja väestön terveyden edistäminen sekä sairauksien ja muiden terveyshaittojen ehkäisy. Puolustusvoimissa (PV) ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on varmistaa ja edistää Puolustusvoimien palveluksessa olevien henkilöiden palvelusturvallisuutta kaikissa valmiustiloissa sekä kotimaassa, että kansainvälisessä kriisinhallinnassa ja -harjoituksissa (KV-toiminta).

Puolustusvoimat vastaa elintarvikelaissa (23/2006) ja terveysturvallisuuslaissa (763/1994) sille säädetyistä ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävistä. Lainsäädäntö edellyttää, että ympäristöterveydenhuollon toimivaltaisen viranomaisen tulee laatia toimintaansa koskeva riskiperusteinen valvontasuunnitelma.

Tässä Puolustusvoimien valvontasuunnitelmassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisesta ohjauksesta vastaavien keskusvirastojen: Ruokaviraston, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) laatima ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024. Lisäksi suunnitelmassa on otettu huomioon toimialakohtainen ohjeistus, Ruokaviraston julkaisema elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015-2020 sekä Valviran julkaisema valtakunnallinen terveysturvallisuuden valvontaohjelma vuosille 2020-2024, sekä Ruokaviraston ja Valviran julkaisemat muut viranomaisvalvontaa koskevat ohjeet.

Puolustusvoimissa ympäristöterveydenhuollon viranomaisen tehtävistä vastaavat Pääesikunnassa PV:n ylilääkäri ja PV:n ylieläinlääkäri. PV:n ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnan tehtäviä hoitavat Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen (PVLOGL) alaisen Sotilaslääketieteen keskuksen (SOTLK) Erityisasiantuntijayksikön (ERTY) eläinlääkärit sekä merivoimien eläinlääkäri.

PV:n ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnan järjestelyt, toimivalta ja vastuut on kuvattu seuraavissa hallinnollisissa määräyksissä:

- Elintarvikelain mukainen toiminta ja viranomaisvalvonta Puolustusvoimissa PVHSM LÄÄK 001 - LOGOS.
- Terveysturvallisuuden mukainen toiminta ja viranomaisvalvonta Puolustusvoimissa PVHSM LÄÄK 002 - LOGOS.

Muiden ympäristöterveydenhuollon lakien, mm. tupakkalain (549/2016) ja eläinsuojelulain (427/1996), mukaisena viranomaisena PV:n käytössä olevilla alueilla tai toiminnoissa toimii joko kunta/kuntayhtymä tai seudullisen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö.

2. Toimintaympäristö ja valvonnan yleiset periaatteet

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

PV:n ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristön muodostavat PV:n johtamassa toiminnassa ja sen terveydenhuoltovastuulla olevien henkilöiden käytössä olevat tilat, alueet ja toiminnot (ml. maasto- ja sotaharjoitukset sekä KV-operaatiot ja -harjoitukset).

PV:n ympäristöterveysvalvonnan piiriin kuuluu normaalioloissa vuosittain noin 40 000 henkilöä ja yli 30 PV:n hallintoyksikköä. Valvonnan piiriin kuuluvia yksittäisiä elintarvike- tai terveydensuojelulain mukaisia toimijoita tai kohteita, esim. PV:n joukko-osastojen kenttämuonitusketjun elintarvikehuoneistot, Leijona Catering Oy:n varuskuntaravintolat, valmistus- ja jakelukeittiöt, pysyvät leirialueet, maasto- ja sotaharjoitukset, merivoimien alukset, sotilaskotiautot ja KV-operaatiot, on yhteensä useita satoja. Valvontakohteet sijaitsevat usein hankalien kulkuyhteyksien päässä ympäri Suomea ja lisäksi ulkomailla.

PV:n kansainvälinen toiminta on viime vuosina vilkastunut, joten myös ympäristöterveydenhuollon tehtävät ovat voimakkaasti lisääntyneet.

PV:n ympäristöterveyden on suunniteltava ja varauduttava myös ympäristöterveydenhuollon järjestämiseen poikkeusoloissa.

2.2 Valvonnan henkilöstöresurssit

PV:n ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävissä työskentelee kahdeksan (8) eläinlääkäriä kolmessa eri hallintoyksikössä: yksi Pääesikunnassa logistiikkaosastolla (PELOGOS), kuusi Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen (PVLOGL) alaisessa Sotilaslääkätieteen keskuksessa

(SOTLK) ja yksi Merivoimien esikunnassa (MERIVE). Ympäristöterveydenhuollon eläinlääkärit osallistuvat laajasti myös muihin kuin viranomaisvalvonnan tehtäviin, erityisesti tuottamalla koulutus- ja asiantuntijatukea (Taulukko 1, muut tehtävät). Lisäksi sotakoirien eläinlääkintähuollon tehtävissä työskentelee Porin prikaatin Eläinklinikan eläinlääkäri. PV:n ympäristöterveydenhuollon henkilöresurssit on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Puolustusvoimien ympäristöterveysvalvonnan henkilöstöresurssit

Virkanimike	Toimipiste	Elintarvikevalvonta (htv)	Terveydensuojelun valvonta (htv)	Muut tehtävät (htv)
PV:n ylieläinlääkäri	PELOGOS, Helsinki	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri, sektorinjohtaja	SOTLK/, Helsinki	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri, sektorin varajohtaja	SOTLK/, Helsinki	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri	SOTLK, Mikkeli	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri	SOTLK, Kouvola	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri	SOTLK, Turku	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri	SOTLK, Jyväskylä	0,2	0,1	0,7
eläinlääkäri	MERIVE, Turku	0,2	0,1	0,7
Yhteensä (htv)		1,6	0,8	5,6

2.3 Valvontakohderekisterit ja asiakirjat

Elintarvike- ja terveydensuojelulakien mukainen viranomaistoiminta edellyttää toimivaltaiselta viranomaiselta asianmukaista tiedonhallintajärjestelmää.

PV:n ympäristöterveydenhuolto ottaa vuonna 2020 käyttöön valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmän (VATI), jota käytetään varuskuntaravintoloiden valvonnassa (toimijana Leijona catering).

Ympäristöterveydenhuollon tilannekuvaan ja suunnitteluun käytetään lisäksi SOTLK:n verkkoasemalla ylläpidettävää valvontakohde- ja tarkastustaulukkoa (VALTIKKA). PV:n ympäristöterveydenhuollon asiakirjat arkistoidaan PV:n asiakirjahallintajärjestelmään (PVAH). Erityissuojattavien kohteiden tilannekuva ja tarkastustaulukko kootaan ja ylläpidetään erillisessä järjestelmässä.

Lisäksi PV:n ympäristöterveysvalvonta ylläpitää kohderekisteriä myös niistä PV:n kohteista, jotka kuuluvat kunnallisen viranomaisen elintarvike-, terveydensuojelu- ja/tai eläinten hyvinvoinnin ja eläinsuojelun valvontaan.

2.4 Valvonnassa käytettävät laitteet, välineet ja menetelmät

Viralliseen valvontaan käytettäviä menetelmiä ovat mm. valvontakohteen omavalvontajärjestelmän arviointi, tarkastukset, seuranta, henkilöstön haastattelut sekä toimijan mittaustulosten lukeminen ja todentaminen viranomaisen omien laitteiden avulla.

Valvontaviranomaisen on seurattava, että toimija korjaa valvonnassa havaitut epäkohdat. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja toteutuneet korjaukset merkitään valvontadokumentteihin. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi.

PV:n ympäristöterveysvalvonnassa käytetään PV:n mittausvälineitä. Laitteiden hankinnassa kiinnitetään huomiota laitteen mittaustarkkuuteen ja nopeuteen, laitteen soveltuvuuteen tarkoitukseensa, helppokäyttöisyyteen, taloudellisuuteen sekä laitteista saatuihin kokemuksiin. Myös laitteiden ja menetelmien soveltuvuus kenttäolosuhteisiin sekä huollon ja varaosien saatavuus myös poikkeusoloissa ovat merkittäviä hankintakriteereitä. Mittalaitteet uusitaan hankintasuunnitelman mukaan.

Laitteiden toiminta tarkistetaan aina käytön yhteydessä ja ne kalibroidaan säännöllisesti. Mittalaitteiden toiminta tarkistetaan joko itse tehtävillä tarkistuksilla tai lähettämällä ne kalibroiviksi akkreditoidulle palveluntarjoajalle.

PV:n ympäristöterveysvalvonnassa voidaan teettää tarkastuksia ja niihin liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä myös ulkopuolisilla asiantuntijoilla.

2.5 Tarkastuksen sisältö, tarkastuskertomus ja tarkastukseen käytettävä aika

Puolustusvoimien elintarvikevalvonnan tarkastukset on jaoteltu seuraavasti:

A. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset:

1. Suunnitelman mukainen tarkastus
2. Uusintatarkastus, suunnitelmallisella tarkastuksella havaitun epäkohdan korjaamiseksi annetun määräajan noudattamisen varmistamiseksi

B. Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvät tarkastukset (pakkokeinot)

C. Muut tarkastukset:

1. Asiakasvalituksen perusteella tehtävä tarkastus
2. Ruokamyrkytys epäilyn perusteella tehtävä tarkastus
3. Muu tarkastus (esim. valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi tehty yhteistarkastus)

Tarkastus sisältää tarkastukseen valmistautumisen, tarkastuskäynnin sekä tarkastuskertomuksen laatimisen. Kaikista viranomaistarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus.

Tarkastukseen käytettävään aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu, tarkastuskäynti, mahdollinen näytteenotto ja tulosten arviointi sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Matkoihin käytettävä aika ei kuitenkaan sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Puolustusvoimien toimintaympäristölle luonteenomaisten hankalien ja pitkäkestoisten kulkuyhteyksien vuoksi myös matka-ajat huomioidaan valvonnan suunnittelussa.

Tarkastus pyritään tekemään siten, ettei tarkastuskohteelle aiheudu siitä kohtuutonta haittaa. Tarkastaja kuitenkin päättää, mitkä asiat tarkastetaan, vaikka sitä ei voitaisi tehdä täysin haittaa aiheuttamatta. Tarkastuskohteen edustajia pyydetään esimerkiksi tarvittaessa siirtämään tavaroita, avaamaan lukittuja ovia, sammuttamaan tai käynnistämään laitteita ja esittämään tarvittavia asiakirjoja.

Tarkastuskertomuksesta käy ilmi tarkastuksen peruste, tarkastetut kohteet ja tarkastuksella tehdyt havainnot. Myös ne kohteet tai toiminnot, joita ei tarkastettu, kirjataan tarkastuskertomukseen. Lisäksi tarkastuskertomuksesta tulee ilmetä kohteen edustajan mahdollinen kertoma asiasta sekä mitä on sovittu epäkohtien korjaamisesta ja niiden aikatauluista. Käynti, jota ei ole asianmukaisesti dokumentoitu, ei ole tarkastus.

Tarkastuskertomus arkistoidaan PV:n asiakirjahallintajärjestelmässä. PVAH -asiakirja liitetään aina arkistoinnin asianumeroon. PVAH-asiarekisterissä toimialan asianumerot vuodelle 2020 ovat:

- **PV:n ympäristöterveydenhuollon asiantuntijatoiminta 2020, 4323/2019**
- **PV:n ympäristöterveyden viranomaistoiminta 2020, 4321/2019**
- **PV:n eläinlääkintähuolto 2020, 4322/2019**

Asianumerot päivitetään vuosittain erikseen.

Valvonnan tueksi viranhaltijat ottavat erilaisia näytteitä valvontasuunnitelman mukaisesti sekä tarvittaessa. Näytteet tutkitaan PV:ssä sovitulla menetelmillä. Ainoastaan näytteenottoa varten tehtävä käynti, josta ei laadita tarkastuskertomusta, ei ole tarkastus. Tällaista käyntiä ei myöskään kirjata järjestelmään tarkastuksena, vaan ainoastaan näytteenottona.

2.6 Valvonnasta perittävät maksut

Puolustusvoimien ympäristöterveyden viranomaisvalvonnasta ei toistaiseksi peritä maksua.

2.7 Varautuminen erityistilanteisiin

Erityistilanteita ovat sellaiset normaaliolojen aikaiset yllättävät ja äkilliset uhkat tai tapahtumat ja häiriötilat, jotka voivat vaarantaa yhteiskunnan turvallisuuden tai väestön elinmahdollisuudet ja joiden hoitaminen voi edellyttää tavanomaisesta poikkeavia henkilöstö- ja materiaalivalmiuksia tai johtamismallia ja viestintää. Tällaisia erityistilanteita ovat esimerkiksi laajat tai nopeasti leviävät epidemiat, zoonoosien tai eläintautien leviämisen uhka (esim. lintuinfluenssa, Newcastlen tauti, suu- ja sorkkatauti, sikarutto), suuronnettomuudet (esim. tulvat, kemikaalivuodot, säteilytilanteet) sekä kansalliset tai kansainväliset häiriötilanteet (esim. laajat sähkö- ja tietoliikennekatkokset tai poikkeava säteilytilanne).

Häiriötilanteiden ohjeistus laaditaan erillisinä asiakirjoina. Ohjeistus vesihuollon häiriötilanteita varten päivitetään vuonna 2020.

Tarvittaessa PV:n ympäristöterveyshenkilöstö voidaan kätkeä hoitamaan erityistilannetta, jolloin muut tehtävät siirretään hoidettavaksi myöhemmin.

Poikkeusoloihin varautuminen on ohjeistettu ja suunniteltu erikseen.

2.8 Tukeutumislaboratoriot

Puolustusvoimien ympäristöterveysvalvonnassa tukeudutaan Ruokaviraston hyväksymiin laboratorioihin. Tarvittaessa voidaan näytteiden tutkimuksissa käyttää myös kenttäolosuhteisiin soveltuvia pikamenetelmiä ja -testejä sekä laboratorioita, jotka eivät ole Ruokaviraston hyväksymiä.

2.9 Osaamisen ylläpito ja kehittäminen

Puolustusvoimien ympäristöterveydenhuollon henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään jatkuvalla kouluttautumisella sekä ympäristöterveyden lainsäädännön ja ohjaavien

keskusvirastojen ohjeistusta seuraamalla. Tiedonvaihtoa ajankohtaisista asioista käydään viikkopalavereissa sekä eri viestijärjestelmien sekä R-asemalle talletettavien asiakirjojen avulla. Tavoitteena on, että jokainen viranhaltija saa ympäristöterveyden koulutusta 8 työpäivää vuosittain. Koulutuspäiviksi voidaan varsinaisten koulutuspäivien lisäksi lukea muutakin ammattitaidon edistämistä, kuten työhönsäpäiviin osallistuminen, malliasiakirjoihin perehtyminen tai muu suunnitelmallinen pätevyiden ylläpito. Koulutuksen toteuma raportoidaan vuosittain.

3. Viranomaisvalvonnan toimeenpano ympäristöterveyden osa-alueilla

3.1 Yleistä

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä edellytetään, että toimivaltainen viranomaislaatii säännöllistä valvontaa koskevat valvontasuunnitelmat kullekin ympäristöterveydenhuollon osa-alueelle. PV:ssä tämä tarkoittaa elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisia valvontasuunnitelmia.

3.2 Kohdekohtainen tarkastus- ja näytteenottosuunnitelma

Valvontasuunnitelmassa esitetään jokainen valvontakohte, suunniteltu tarkastusten määrä, tarkastukseen käytettävä aika ja näytteenotto vuosille 2020-2024. Ympäristöterveydestä vastaavat viranhaltijat laativat vastuulleen nimettyjen valvontakohteiden tarkastus- ja näytteenottosuunnitelman. Nämä tarkastussuunnitelmat hyväksytään ja niistä kootaan PV:n yhteinen tarkastussuunnitelma. Suunnitelmassa huomioidaan myös mahdolliset pysyvät ja suunnitelmakaudella esiin tulevat valvontakohteiden erityistilanteet ja riskit (esim. remontit ja väistötilojen käyttö) ja niihin käytettävä valvontapanos.

Kaikki Puolustusvoimien ympäristöterveydenhuollon kohteet sisältävä kohdekohtainen tarkastus- ja näytteenottosuunnitelma kootaan ja sitä ylläpidetään SOTLK:n verkkoasemalle laaditussa VALTIKKA-aulukossa. Varuskuntaravintoloiden osalta kohteet luodaan VATI-järjestelmään (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä), jossa myös määritellään kohdekohtainen valvontatiheys sekä raportoidaan valvontatulokset osana Oiva-tarkastusjärjestelmää.

Erityissuojattavien kohteiden valvontakohdereisteri luodaan vuonna 2020 osana operatiivista suunnittelua. Näiden kohteiden valvontasuunnitelma laaditaan kohdereisterin luomisen yhteydessä.

3.3 Valvonnan riskiperusteisuus ja tasapuolisuus

Valvontaa suunnataan eri kohteisiin ja osa-alueisiin kohdekohtaisen riskinarvioinnin pohjalta. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kuhunkin valvontakohtetyyppiin.

4. Seuranta ja raportointi

4.1 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

SOTLK:n ympäristöterveysvalvonnasta vastaava sektori raportoi elintarvikevalvonnan toteutumisen vuosittain Ruokavirastolle Pikantti-järjestelmän kautta.

Lisäksi SOTLK:n ympäristöterveysvalvonnasta vastaava sektori laatii ympäristöterveydenhuollon valvonnasta vuosittain toimintakertomuksen PV:n ympäristöterveysviranomaiselle toimintavuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

5. Puolustusvoimien elintarvikevalvontasuunnitelma

Puolustusvoimien elintarvikevalvontaviranomainen vastaa elintarvikelain mukaisten ilmoitusten käsittelystä, ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen suunnitelmallisesta valvonnasta ja näytteenotosta, ruokamyrkytysten selvittämisestä, elintarvikealan toimijoiden neuvonnasta sekä toiminnan raportoinnista.

5.1 Elintarvikevalvonnan valvontakohteet

Puolustusvoimien elintarvikevalvontaan kuuluvat seuraavat elintarvikehuoneistot:

- Leijona Catering Oy ja sen varuskuntaravintolat (keskuskeittiöt) ja elintarvikevarastot;
- Erilliset valmistus- ja tarjoilukeittiöt (terveysasemat, työpaikkaruokalat, vartiostot, vast.);
- Alusten muonitustilat;
- Erityissuojattavissa kohteissa tai hankalien kulkuyhteyksien päässä sijaitsevat työpaikkaruokalat, sotilaskodit (ml leirisotilaskodit) ja varuskuntakerhot;

- Harjoitusalueiden muonituksessa käytettävät kiinteät rakennukset ja laitteet;
- Joukko-osastojen kenttämuonitus- ja vesihuoltojärjestelmä, muonitusketjun elintarvikehuoneistot, elintarvikekenttävarastot (KVAR), elintarvikkeiden täydennyspaikat (ETP), elintarvikkeiden jakopaikat (EJP), muonituspaikat (MP) sekä ruuan jakelulinjat;
- Elintarvikkeiden kuljetuskalusto ja sotilaskotiautot;
- Sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden (SOTKRIHA) suomalaisten elintarvikevalvontavastuulla olevat elintarvikehuoneistot (keittiöt, messit, grillikioskit, ja mahdolliset joukon sisäiset elintarvikekuljetukset sekä maastoruokailut ja kenttämuonitus).

Puolustusvoimien ympäristöterveysvalvonnasta vastaavat viranhaltijat tarkastavat tarvittaessa myös elintarvikkeiden ostosopimuksiin perustuen Puolustusvoimille elintarvikkeita tai elintarvikeketjun palveluita toimittavia elintarvikehuoneistoja tai toiminnanharjoittajia.

5.2 Elintarvikevalvontakohteiden tyyppikohtainen riskiluokitus ja tarkastustiheys

Puolustusvoimien valvonnassa olevien elintarvikehuoneistojen valvontatarve on määritelty Eviran ohjeiden Elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen (10503/2) sekä Elintarvikehuoneiston omavalvonnan riskiperusteinen valvonta (16043/1) mukaisesti (Taulukko 2).

6. Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen valvontatiheys ja valvonnan kohdentaminen

6.1 Elintarvikehuoneistokohtainen valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024

Kohdetyyppikohtaisen valvontasuunnitelman perusteella (Liite 1) viranhaltijat laativat vastuulleen nimettyjen valvontakohteiden tarkastus- ja näytteenottosuunnitelman kaudelle 2020-2024. Suunnitelmassa esitetään jokainen valvontakohde, suunniteltu tarkastusten määrä, tarkastukseen käytettävä aika ja näytteenotto. Aikaisemmat valvontakokemukset ja tehdyt riskitekijöiden arvioinnit huomioidaan kohteiden tarkastustiheyksiä ja tarkastuksiin käytettävää aikaa suunniteltaessa. Kunkin kohteen tarkastusmäärä mitoitetaan siten, että kohteen kaikki toiminnot tulevat kolmen vuoden määräajassa tarkastettua. Suunnitelmassa kuvataan myös mahdolliset pysyvät ja suunnitelmakaudella esiin tulevat valvontakohteiden erityistilanteet ja riskit (esim. remontit ja väistötilojen käyttö) sekä niiden huomioiminen valvonnassa. Kohdekohtainen tarkastus- ja näytteenottosuunnitelma laaditaan ja sitä ylläpidetään SOTLK:n verkkoasemalle laaditussa VALTIKKA-taulukossa.

Leijona Cateringin varuskuntaravintoloiden osalta kohteet luodaan VATI-järjestelmään, jossa myös määritellään niiden kohdekohtainen valvontatiheys. Kohteiden valvonta toteutetaan ja raportoidaan VATI-järjestelmän avulla Oiva-tarkastuskertomuksina. Ruokaviraston ohjauksen mukaisesti vuonna 2020 elintarvikevalvonnan painopistealueina ovat Oiva-rivit, jotka kohdentuvat kunnossapitoon ja puhtauteen (Oiva-rivit 2.2, 2.3, 3.1 ja 3.2). Puolustusvoimissa kyseiset rivit tarkastetaan jokaisessa varuskuntaravintolassa vuonna 2020 ja näiden rivien tulokset raportoidaan Oiva-tarkastusten osana VATI-järjestelmän avulla.

Erityissuojattavien kohteiden valvontakohderekisteri ja -suunnitelma luodaan vuonna 2020 osana operatiivista suunnittelua.

Puolustusvoimien elintarvikevalvonnan kohdetyyppikohtainen valvontatiheys ja vuodelle 2020 suunniteltu valvontatiheys on esitetty liitteessä 1. Taulukko päivitetään tarvittaessa vuosille 2021-2024.

6.2 Kenttämuonituksen ja -vesihuollon turvallisuus

Pääosa elintarvikevalvonnasta suunnataan Puolustusvoimien hallintoyksiköiden kenttämuonituksen ja kenttävesihuollon omavalvontajärjestelmien ja niiden käytännön toteutuksen valvontaan. Valvontaa tehdään kaikkien suurien sotaharjoitusten yhteydessä siten, että jokainen viranhaltija tarkastaa kaikki alueensa suuret sotaharjoitukset. Valvonnassa käytetään kenttämuonituksen arviointiin laadittua Särnä-arviointilomaketta soveltamisohjeineen. Kenttämuonituksen valvontatuloksista koostetaan valtakunnallinen raportti vuonna 2021.

6.3 Elintarvikevalvonnan tilannekuvan kehittäminen

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI) otetaan käyttöön varuskuntaravintoloiden tarkastuskertomusten laatimisessa vuonna 2020. Muiden kohteiden osalta ajantasaista tilannekuvaa ylläpidetään SOTLK:n verkkoasemalla olevassa VALTIKKA-tilauksessa. Alueelliset viranhaltijat vastaavat tilannekuvan reaaliaikaisesta päivittämisestä.

6.4 Varuskuntaravintoloiden valvonta

Varuskuntaravintoloiden valvonnassa käytetään Oiva-tarkastusohjeita ja -lomakkeita, joiden nojalla laaditut tarkastuskertomukset raportoidaan VATI-järjestelmän avulla. Varuskuntaravintoloiden

tarkastukset suunnitellaan siten, että kaikki Oiva-tarkastuskertomuksen rivit tulevat kolmen vuoden ajanjaksolla tarkastettua. Ks. myös kohta 6.1.

6.5 Allergeenien hallinta maasto- ja kenttämuonituksessa

Ruoka-aineallergioiden hallintaa kehitetään ohjaamalla Leijona Cateringin ja joukko-osastojen toimijoita allergeenimerkinnöissä ASERI- eli asevelvollisten erityisruokavaliot-työryhmän toiminnan pohjalta.

6.6 Ruokamyrkytys-epidemioiden raportointi

Elintarvike- ja vesivälitteiset epidemiat raportoidaan valtakunnalliseen Ruokaviraston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämään ruokamyrkytys-epidemioiden rekisteritietojärjestelmään (RYMY). Kunkin epidemian selvittämisestä vastuussa oleva viranhaltija vastaa selvitysten tekemisestä.

6.7 Elintarvikevalvonnan valvontaprojektit

Ruokaviraston kansalliset projektit otetaan soveltuvin osin huomioon Puolustusvoimien elintarvikevalvonnan valvontaprojektien suunnittelussa. Vuodelle 2020 ei ole suunniteltu osallistumista valtakunnallisiin valvontaprojekteihin.

7. Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma

Terveydensuojelun valvonnalla tarkoitetaan valvontaviranomaisen suorittamaa yleistä ohjausta ja neuvontaa sekä valvontatoimenpiteitä, joilla valvontaviranomainen toteaa, että valvontakohteet täyttävät terveydensuojelulainsäädännössä tai sen nojalla annetuissa määräyksissä asetetut vaatimukset.

Terveydensuojeluvalvontaan kuuluu myös mm. elintarvikkeiden tai veden välityksellä aiheutuneen epidemian selvitystyön järjestäminen.

7.1 Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet

Puolustusvoimien valvontaan kuuluvia terveydensuojelun valvontakohteita ovat sotilaallisissa harjoituksissa ja harjoitusalueilla, erityissuojattavissa kohteissa (esim. johtokeskukset, varastoalueet, merivoimien alukset, tutka-asemat) sekä kansainvälisissä sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa tapahtuva toiminta ja olosuhteet, joista voi aiheutua terveystahetta.

Valvottavia toimintakokonaisuuksia ja toimintoja ovat:

- talousvesihuolto (vedenottamot, kaivot ja veden jakelu);
- majoitus- ja kokoontumistilat;
- peseytymis- ja saunatilat sekä uimapaikat;
- käymälät ja jätehuollon järjestelyt.

Valvottavat kohteet ja toiminnot (harjoitus- tai leirialue, KV-tukikohta jne.) ilmoitetaan VALTIKKA-taulukossa edellä mainittuina kokonaisuuksina, joihin kuhunkin sisältyvät kohteet (saunat, kaivot jne.) yksilöidään tarvittaessa omalla tunnuksellaan (KIRAVE-numero tai vast.).

Joukko-osastojen harjoitusten kenttämuonituksen yhteydessä harjoittama talousveden säiliöjakelu lasketaan sisältyvän joukko-osaston kenttämuonitus- ja vesihuoltojärjestelmään ja vedenjakelua valvotaan elintarvikevalvonnan yhteydessä.

7.2 Puolustusvoimien terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on varmistaa, ettei toiminnasta tai olosuhteista aiheudu terveystahetta. Terveystahitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi annetaan tarvittaessa ohjeita ja määräyksiä.

Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein myös erilaisia mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Tarkastettavia asioita ovat mm. tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseensa, yleinen siisteys, rakenteiden kunto, sisäilman laatu ja ilmanvaihto, toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju), majoitus-, sauna-, peseytymis- ja käymälätilojen riittävyys sekä käytettävän talousveden laatu ja jätehuollon järjestelyt.

Aikaisemmat valvontakokemukset ja tehdyt riskitekijöiden arvioinnit otetaan huomioon tarkastus- ja näytteenottosuunnitelmassa kohteiden tarkastustiheyksiä ja tarkastuksiin käytettäviä aikoja suunniteltaessa. Kunkin kohteen tarkastusmäärä tulee kuitenkin mitoittaa siten, että kohteen kaikki toiminnot tulevat suunnitellussa määräajassa tarkastettua.

8. Terveysturvallisuuden mukaisen valvonnan valvontatiheys ja valvonnan kohdentaminen

8.1 Valvontakohteittainen valvontasuunnitelma ja tilannekuva

Kohdetyypikohtaisen valvontasuunnitelman perusteella (Liite 2) viranhaltijat laativat vastuulleen nimettyjen valvontakohteiden tarkastus- ja näytteenottosuunnitelman kaudelle 2020-2024. Suunnitelmassa esitetään jokainen valvontakohte, suunniteltu tarkastusten määrä, tarkastukseen käytettävä aika ja näytteenotto. Aikaisemmat valvontakokemukset ja tehdyt riskitekijöiden arvioinnit huomioidaan kohteiden tarkastustiheyksiä ja tarkastuksiin käytettävää aikaa suunniteltaessa. Kunkin kohteiden tarkastusmäärä mitoitetaan siten, että kohteiden kaikki toiminnot tulevat kolmen vuoden määräajassa tarkastettua. Suunnitelmassa kuvataan myös mahdolliset pysyvät ja suunnitelmakaudella esiin tulevat valvontakohteiden erityistilanteet ja riskit (esim. remontit ja väistötilojen käyttö) sekä niiden huomioiminen valvonnassa. Kohdekohtainen tarkastus- ja näytteenottosuunnitelma laaditaan ja sitä ylläpidetään SOTLK:n verkkoasemalle laaditussa VALTIKKA-tilustuksessa. Alueelliset valvontasuunnitelmat käydään läpi yhdessä esimiehen kanssa ennen toimintavuoden alkua.

Erityissuojattavien kohteiden valvontakohterekisteri luodaan vuonna 2020 osana operatiivista suunnittelua.

8.2 Valvontakohteiden riskiluokitus ja kohdekohtainen valvontatarpeen määrittely

Harjoitusalueiden kaivojen/vesihuollon riskit on arvioitu ja niiden valvontatarve määritetty Valviran laatiman ohjeen ja pisteytyksen mukaisesti vuonna 2019. Määritetty riskiperusteinen valvontatiheys kirjataan VALTIKKA-tilustukseen osana edellä mainittua (kohta 8.1) valvontasuunnitelmaa.

8.2 Kenttävesihuollon valvonta

Joukko-osastojen kenttävesihuoltoketjun hygieniaa valvotaan ottamalla vesinäytteitä vedenjakeluketjun eri vaiheista maastoharjoituksissa. Valvontaa ja näytteenottoa kohdennetaan

mahdollisuuksien mukaan myös joukkojen perustamiin tilapäisiin kenttävedenottamoihin; pintaveden puhdistuslaitteistoihin ja kairattuihin pohjavesikaivoihin. Kenttävesihuollon tarkastukset ja näytteenotto tehdään kenttämuonituksen valvonnan yhteydessä (ks. elintarvikevalvonta kohta 6.2). Näiden tarkastusten ja näytteiden tulokset raportoidaan kenttähygieniaan liittyvän kartoitusprojektin yhteydessä.

8.3 Terveystoiminnan valvontaprojektit vuonna 2020

Valviran kansalliset projektit otetaan soveltuvasti huomioon Puolustusvoimien valvontasuunnitelmassa. Vuonna 2020 ei osallistuta erillisiin Valviran valvontaprojekteihin.

9. Ympäristöterveyden valvontasuunnitelman voimassaolo ja päivittäminen

Tämä ympäristöterveyden valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2020-2024.

Valvontakohdekohtainen tarkastustiheys on tässä esitetty vuodelle 2020 (liitteet 1 ja 2).

Toimintavuotta 2020 koskeva tarkastussuunnitelma laaditaan liitteissä 1 ja 2 esitettyjen perusteiden pohjalta ja vuosien 2021-2024 alustava kohdekohtainen tarkastussuunnitelma vuoden 2020 tarkastussuunnitelman ja taulukoissa esitetyn ohjeellisen tarkastustiheyden perusteella.

Tähän suunnitelmaan liittyvät vuosittaiset päivitykset julkaistaan eri asiakirjalla ennen kyseisen toimintavuoden alkua.

10. Liitteet

Liite 1. Puolustusvoimien elintarvikevalvonnan kohdetyyppikohtainen tarkastustiheys vuosille 2020-2024.

Liite 2. Puolustusvoimien terveydensuojeluvalvonnan kohteiden kohdetyyppikohtainen tarkastustiheys 2020-2024.

Liite 3. Puolustusvoimien ympäristöterveyden viranhaltijoiden yhteystiedot